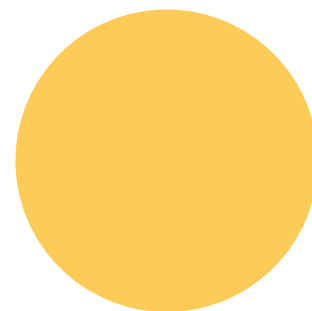

SEKTIONEN SJKSKÖTERS KOR FÖR PALLIATIV OMVÅRDNAD (SFPO)
& SVENSK SJKSKÖTERSKEFÖRENING

KOMPETENS BESKRIVNING

**FÖR LEGITIMERAD SJKSKÖTERS KA
MED SPECIALISERING INOM PALLIATIV OMVÅRDNAD**

FÖRORD

Sektionen Sjuksköterskor för palliativ omvårdnad (SFPO) bildades år 1996. Sektionen medlemmar är sjuksköterskor som är intresserade av palliativ omvårdnad och behandling. SFPO's målsättning är att bidra till utveckling av omvårdnad för patienter och stöd till närstående genom att:

- Initiera, stödja och samordna utbildning, utveckling och forskning inom palliativ omvårdnad.
- Vara en mötesplats för att stimulera samarbete och kunskapsutbyte nationellt och internationellt.

Denna kompetensbeskrivning för sjuksköterskor inom palliativ vård ger uttryck för de rekommendationer som SFPO vill ge avseende yrkesgruppens yrkeskunnande och kompetens och komplettera Socialstyrelsens Kompetensbeskrivning för legitimerade sjuksköterskor 2005 (1).

Syftet med kompetensbeskrivningen är att;

- bidra till att ge patienter en säker och god palliativ vård.
- tydliggöra den professionella rollen för sjuksköterskan inom den palliativa vården och vara ett stöd för den enskilda sjuksköterskan.
- vägleda vid planering av verksamhet och vid anställningar av sjuksköterskor som arbetar inom palliativ vård.
- ge underlag och vägledning för arbetet med kursplaner för högskoleutbildning i palliativ omvårdnad för sjuksköterskor

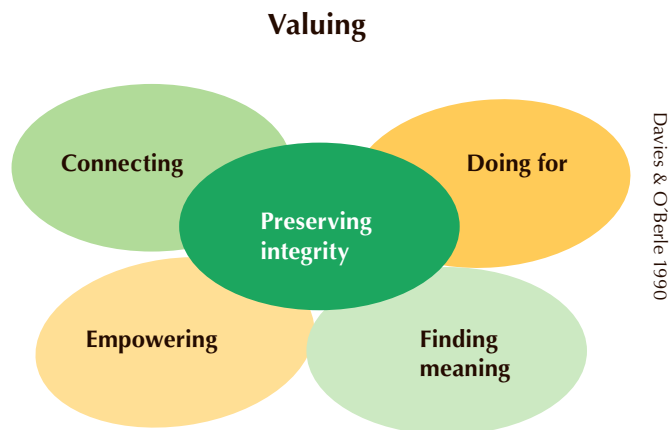
BAKGRUND

Enligt Världshälsoorganisationen, WHO's, definition (2) syftar palliativ vård till att förbättra livskvaliteten för patienter och familjer som drabbas av problem som kan uppstå vid livshotande sjukdom. Palliativ vård förebygger och lindrar lidande genom tidig upptäckt, noggrann analys och behandling av smärta och andra fysiska, psykosociala och existentiella problem.

Palliativ vård;

- Lindrar smärta och andra plågsamma symtom.
- Bekräftar livet och betraktar döendet som en normal process.
- Syftar *inte* till att påskynda eller fördröja döden.
- Integrerar psykologiska och existentiella aspekter i patientens vård.
- Erbjuder organiserat stöd till hjälp för patienter att leva så aktivt som möjligt fram till döden.
- Erbjuder organiserat stöd till hjälp för familjen att hantera sin situation under patientens sjukdom och efter dödsfallet.
- Tillämpar ett teambaserat förhållningssätt för att möta patienters och familjers behov samt tillhandahåller stödjande och rådgivande samtal.
- Befrämja livskvalitet och kan även påverka sjukdomens förlopp i positiv bemärkelse.
- Är tillämpbar tidigt i sjukdomsskedet tillsammans med terapier, såsom cytostatika och strålbehandling, som syftar till att förlänga livet.
- Omfattar även sådana undersökningar som är nödvändiga för att bättre förstå och ta hand om plågsamma symtom och komplikationer

Palliativ omvårdnad är det verksamhetsområde där man specialiserat sig på att vårda patienter med obotlig sjukdom och vård i livets slut. Palliativ omvårdnad bygger sin kunskap på en omvårdnadsvetenskaplig grund. En teoretisk modell för sjuksköterskans roll används för att illustrera och beskriva det specifika innehållet i palliativ omvårdnad.

Valuing: Den globala värderingen av människans autonomi är övergripande.

Connecting: Relation och kommunikation med patient och närstående.

Empowering: Att stärka patient och närstående.

Doing for: Hjälpa och stödja patient och närstående.

Finding meaning: Fokus på livet och accepterande av döden.

Preserving integrity: Identifiera egna behov som professionell sjuksköterska (3).

Enligt Riksdagens beslut om riktlinjer för prioriteringsordningen inom hälso- och sjukvård, prop. 96/97:60, framgår att palliativ vård och vård i livets slut är placerade i prioriteringsgrupp 1 och jämställs med akuta livshotande sjukdomar. *Värdig vård i livets slut*, SOU; 2004, ger riktlinjer om hur svårt sjuka och döende personer ska vårdas och garanteras samma kvalitet på vården oavsett var den bedrivs (4).

ARBETSPROCESSEN

Utgångspunkten för arbetet med kompetensbeskrivningen har varit att studera befintlig litteratur och aktuell forskning avseende palliativ omvårdnad. Intervjuer med sjuksköterskor verksamma i den palliativa vården har genomförts och analyserats med hänseende på kompetenser specifika för sjuksköterskor med specialisering i palliativ omvårdnad.

I en nationell kartläggning av högskoleutbildningar i ämnet palliativ omvårdnad år 2006, framkom att ämnesområdet palliativ vård har många benämningar. Briser i liktydigheten över landet var påtaglig. Utbildningarna saknar klara mål, tydligt innehåll och kvalitetsuppföljning (5). Rekommendationer från Europarådet år 2003 om organisation av palliativ vård, Europarådets ministerkommitté (6) och The Nordic Core Curriculum in Palliative Care (7), har studerats med avseende på kompetensområden för ämnet palliativ omvårdnad.

Följande personer har ingått i arbetsgruppen;

Eva Erichsén, Klinisk adjunkt palliativ vård, leg. Sjuksköterska, Hälsouniversitetet Linköpings universitet Campus Norrköping, Palliativt kompetenscentrum; Lah-kliniken Vrinnevisjukhuset Norrköping, Östergötlands läns landsting

Birgitta Fredriksson, Leg. Sjuksköterska, Specialistsjuksköterska inom onkologi, Primärvården, Värmlands läns landsting

Maria Friedrichsen, Klinisk lektor palliativ vård, med.dr. leg.sjuksköterska, Hälsouniversitetet Linköpings universitet Campus Norrköping, Stockholms-sjukhem FoUU-enheten Palliativt kompetenscentrum Lah-kliniken Vrinnevisjukhuset Norrköping, Östergötlands läns landsting, adjungerad rådgivare

Gertrud Östlinder, FoUU-sakkunnig, Svensk Sjuksköterskeförening, adjungerad rådgivare

Styrelsen för SFPO har utgjort referensgrupp för arbetet

OMVÅRDNADENS TEORI OCH PRAKTIK

KOMPETENSBEKRIVNING

Målet med utbildningen är att sjuksköterskan skall kunna arbeta självständigt inom specialiseringen Palliativt vård. Utbildningen bygger på WHO's definition och rekommendationer från European Association of Palliative Care, EAPC.

OMVÅRDNADS- OCH MEDICINSK VETENSKAP

Ha förmåga att:

Självständigt bedöma, planera, åtgärda och utvärdera palliativ omvårdnad
Göra riskbedömningar

Tillsammans med vårdteamet förebygga, behandla och/eller lindra symtom hos patienter i palliativ fas

Bedöma psykiska, kulturella och andliga/existentiella omvårdnadsbehov och kunna initiera professionellt stöd vid förändrad livssituation i palliativ vård.

Tillämpa farmakologiska kunskaper för säker hantering, administrering och utvärdering av läkemedel som används vid symtomlindring i palliativ vård.

Ha fördjupad kunskap om:

Palliativa vårdens olika faser
Omvårdnadsprocessen i palliativ vård
exempelvis fatigue, elimination, oro
Riskdiagnoser exempelvis trycksår, nutrition, munstatus

Medicinska kunskaper om etiologi till specifika symtom, biverkningar och tillstånd som ex. smärta, nutrition, cirkulation, kognition, som förekommer i samband med obotbar sjukdom

Psykosociala, kulturella och andliga/existentiella aspekter, som ex. kristeori, copingstrategier, transition och psykosociala stödsystem

Aktuellt förekommande läkemedel för optimal symtomlindring i palliativ vård.

BEMÖTANDE, INFORMATION OCH UNDERVISNING

Ha förmåga att:

Initiera och genomföra svåra samtal med patienter och deras närstående i palliativ vård
Kommunicera i teamet

Bedriva patient/närstående stöd/undervisning

Ha fördjupad kunskap om:

Samtalskonst kring livet, döendet och döden
Kommunikationsteorier

Adekvata undervisningsmetoder/vårdpedagogik
Aktuella skriftliga patient/närstående informationer

FORSKNING, UTVECKLING OCH UTBILDNING

Ha förmåga att:

Medverka i och implementera forskning i klinisk verksamhet
Handleda och undervisa medarbetare och studenter utifrån professionen

Förmedla specifik kunskap till andra verksamheter

Ha fördjupad kunskap om:

Forskningsetik
Forskningsområdet palliativ vård; omvårdnadsteorier och metoder, tillämpbara inom ämnet

Konsultativ verksamhet

LEDARSKAP

Ha förmåga att:

Leda, planera, samordna och utveckla palliativ vård
Delta i samhällspolitiska diskussioner omkring palliativ vård
Skapa förutsättningar för egen och medarbetares professionella utveckling

Ha fördjupad kunskap om:

Organisationsformer för palliativ vård
Teorier för ledarskap och organisationsutveckling
Samhällsaspekter på palliativ vård
Kompetensutveckling

SÄKERHET OCH KVALITET

Ha förmåga att:

Arbeta enligt gällande lagar, författningar samt riktlinjer och standards gällande palliativ vård
Använda informations- och kommunikationsteknologi (IKT)

Ansvara för medicinsk-tekniska hjälpmedel förekommande i palliativ vård

Initiera, leda och delta i kvalitetsutveckling

Ha fördjupad kunskap om:

Gällande lagar och författningar, lokala, regionala och nationella riktlinjer för palliativ vård
IKT

Medicinsk teknik

Metoder för kvalitetsutveckling och förbättringsarbete i palliativ omvårdnad

ETIK OCH HELHETSSYN

Ha förmåga att:

Delta i etiska diskussioner och beslut
Arbeta utifrån en helhetssyn med patient/närstående/team
Tillvarata det multidisciplinära teamets kunskaper
Respektera autonomi, integritet och värdighet hos patient/närstående
Ta tillvara patientens egna resurser för bästa upplevelse av välbefinnande

Ha fördjupad kunskap om:

International Council of Nurses, ICN's etiska kod för sjuksköterskor
Värdegrunder
Religions- och livsåskådningsfrågor
Eutanasi
Livskvalitet
Teamsamverkan

ARBETS- och VÅRDMILJÖ

Ha förmåga att:	Ha fördjupad kunskap om:
Initiera egen handledning	Personalstöd och mentorskap
Skapa ändamålsenlig och estetisk vårdmiljö	Arbets- och vårdmiljö

VÅRD I LIVETS SLUT

Ha förmåga att:	Ha fördjupad kunskap om:
Identifiera övergång från tidigt palliativt skede till sent palliativt skede; vård i livets slut Bedriva individanpassad vård utifrån patientens resurser och tillstånd	Palliativ vård i livets slutskede Vårdens målsättning och innebörd; livskvalitet för patient och närstående
Initiera till och medverka i brytpunktsamtal	Kommunikation i dödens närhet
Identifiera egna och andras reaktioner före, under och efter döden	Döendets fysiologi och psykologi Sorgteorier
Bedriva specifik omvårdnad och symtomlindring vid livets slut Kritiskt värdera olika behandlingsmetoder Läkemedelsbehandling vid livets slut	Metoder för symtomlindring utifrån ett helhetsperspektiv (8) Komplementära behandlingsmetoder Narkotiska preparat och terminal sedering
Bemöta olika kulturer i vården	Multikulturella traditioner om döendet och döden
Identifiera sorg- och komplicerad sorg Ge stöd och vägledning till efterlevande	Sorg- och komplicerad sorg Närståendestöd som exempelvis efterlevandesamtal

UTBILDNING PÅ AVANCERAD NIVÅ

0-30 HÖGSKOLEPOÄNG INOM PALLIATIV OMVÅRDNAD

FÖRKUNSKAPER

Sjuksköterskeexamen med svensk legitimation

Sjuksköterskeexamen 180 högskolepoäng enligt 2007 års studieordning, sjuksköterskeexamen

120 poäng enligt 1993 års studieordning eller sjuksköterskeexamen enligt äldre studiegångar

med komplettering vetenskaplig metod 20 poäng och vid respektive universitet/högskola

gällande tillämpning för validering av tidigare studier och erfarenhet.

Omvårdnads- och medicinsk vetenskap – Etik – Vård i livets slut, 15 högskolepoäng

Palliativ vård, filosofi, etik och fundament
Palliativa sjukdomar, symtom, symtomlindring
Biverkningar, tillstånd och behandlingar
Psykosociala, andliga/existentiella
och kulturella aspekter
Värdegrunder

Palliativ omvårdnadsplanering
Kommunikation, teamsamverkan
Döendet och döden, eutanasi
Patient/närstående/efterlevandestöd
Sorg- och krishantering
Komplementära behandlingsmetoder

Forskning – Ledarskap – Säkerhet – Kvalitet, 15 högskolepoäng

Vetenskaplig teori och metod
Organisation och ledarskap
Olika organisationer för Palliativ vård
Medicinsk- teknisk utrustning
Metoder för kvalitetsutveckling och förbättringsarbete

Lagar och författningar
Informations- och kommunikationsteori

31-60 HÖGSKOLEPOÄNG INOM PALLIATIV OMVÅRDNAD *FÖRKUNSKAPER*

Sjuksköterskeexamen med svensk legitimation

Sjuksköterskeexamen 180 högskolepoäng enligt 2007 års studieordning, sjuksköterskeexamen 120 poäng enligt 1993 års studieordning eller sjuksköterskeexamen enligt äldre studiegångar samt komplettering med vetenskaplig metod 20 poäng och vid respektive universitet/högskola gällande tillämpning för validering av tidigare studier och erfarenhet. Utöver detta bör studenten ha inhämtat 30 högskolepoäng i palliativ omvårdnad på avancerad nivå.

Bemötande – Information och undervisning

8 högskolepoäng

Patient/närstående undervisning
Vårdpedagogik
Konsultativ verksamhet

Komplicerad sorg
Svåra samtal

Forskning – Ledarskap

7 högskolepoäng

Forskningsetik och fördjupad metod
Erfarenhets – kunskapsutbyte,
nationellt och internationellt
Fördjupad palliativ omvårdnadsetik

Samhällspolitiska aspekter
Personalstöd

Examensarbete

15 högskolepoäng

REFERENSER

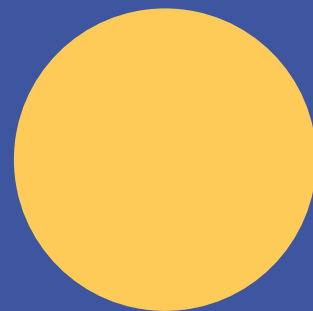
1. *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska.* (2005). Stockholm: Socialstyrelsen.
2. Kenne-Sarenmalm E, Fürst CJ, Strang P, Ternstedt BM. (2002). *National cancer control programs: policies and managerial guidelines*, 2nd ed. Geneva, World Health Organization. Svensk översättning.
3. Davies B, Oberle K. (1990). *Dimensions of the supportive role of the nurse in palliative care.* *Oncology Nursing Forum* 17: 87-94
4. *Döden angår oss alla – värdig vård i livets slut.* (2001). SOU 2001-6.
5. Friedrichsen, M. (2006). *Nationell kartläggning av förekomsten av palliativ vård i sjuksköterskeutbildningarna i Sverige.* Rapport till Socialstyrelsen.
6. *Rekommendation Rec (2003) 24 av medlemsstaternas ministerkommitté till medlemsstaterna om organisation av palliativ vård.* Europarådet.
7. Smeding,Rm, Westerberg Larsson, H. (2004). *The Nordic Core Curriculum in Palliative Care.*
8. Jablonski A (2005) *A Model for Identifying Barriers to Effective Symptom Management at the End of Life.* *Journal of Hospice and Palliative Nursing* vol 7, No 1 23-36

ANTECKNINGAR

KOMPETENSBEKRIVNING

FÖR LEGITIMERAD SJUKSKÖTERSKA MED SPECIALISERING INOM PALLIATIV OMVÅRDNAD

Sektionen Sjuksköterskor
för palliativ omvårdnad (SFPO)
Lillebådevägen 9
432 95 Varberg

Svensk sjuksköterskeförening – SSF
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24
e-post: ssf@swenurse.se
Hemsida: www.swenurse.se